

Azərbaycanın istiqlal yolu

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti təkcə xalqımızın tarixində deyil, bütün müsəlman aləmində ilk demokratik respublikadır. Xalqımızın istiqlaliyyət və dövlət quruculuğu tarixində onun rolu əvəzsiz olmuşdur. Xalqımız öz tarixinin ən parlaq və şərəfli səhifələrindən biri olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 101-ci ildönümünü böyük ruh yüksəkliyi və qürur hissi ilə qeyd edir.

1918-ci il mayın 28-də müsəlman şərqində ilk demokratik respublikanın elan edilməsi xalqımızın imperiya əsarətindən qurtarmaq üçün apardığı milli azadlıq mücadiləsinin qanunauyğun nəticəsi, dərin tarixi kökləri olan dövlətçilik ənənələrimizin bərpası idi. Demokratik respublika xalqımızın azadlıq və müstəqillik arzularının təcəssümü kimi, Azərbaycanın dünya birliyində layiqli yer tutmaq əzmini nümayiş etdirdi. Cəmi 23 ay yaşamasına baxmayaraq, bu respublika milli dövlətçilik sahəsində bir sıra zəruri tədbirlər həyata keçirməyə, Azərbaycanı beynəlxalq səviyyədə tanıtdırmağa nail oldu. Azərbaycan dilinə dövlət dili statusu verildi, mədəniyyət və təhsil

sahəsində mühüm addımlar atıldı. Milli ordu, dövlət təhlükəsizliyi və ədliyyə orqanlarının yaradılması, dövlət rəmzlərinin qəbul edilməsi gənc respublikanın qısa müddətdə qazandığı çox böyük nailiyyətlər idi. Dövlət strukturlarında və ictimai həyatın əsas sahələrində o dövrə məxsus Avropa standartlarının tətbiqi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti rəhbərliyinin yüksək siyasi səviyyəsindən, demokratik prinsiplərə sadiqliyindən xəbər verirdi. Ölkədə yaşayan müxtəlif millətlərin və milli azlıqların hüquqlarına hörmətlə yanaşılması da bu dövlətin demokratik mahiyyətinin çox mühüm göstəricisi idi.

Ulu öndərimiz dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının tarixi kökləri barədə danışarkən demişdir: **“Müsəlman Şərqində ilk demokratik respublikanın məhz Azərbaycan torpağında yaradılması onunla bağlı idi ki, həmin dövrdə—XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərində xalqımız milli azadlıq və müstəqillik arzusu, ümidi ilə yaşayırdı. Həmin illərdə vətənin müttərəqqi fikrli övladları, ziyalılar xalq kütləsini milli özünüdərkə, dirçəlişə, azadlığa və müstəqilliyə çağırır, milli azadlıq hərəkatı ideyasını yayır və möhkəmləndirirdilər ki, bu da məntiqi olaraq Azərbaycan Demokratik Respublikasının yaranmasına gətirib çıxardı”**.

1920-ci ilin aprelində bolşevik işğalı nəticəsində süquta uğrasa da, ilk demokratik respublika xalqımızın qan yaddaşına əbədi həkk olundu və sonrakı nəsillər üçün mübarizə simvoluna çevrildi, milli dövlətçilik tariximizin bu şərəfli səhifəsini yaşadan və istiqlal arzularını daim müqəddəs tutan xalqımız XX əsrdə ikinci dəfə azadlığını qazandı və dövlət müstəqilliyini bərpa etdi.

1991-ci il oktyabrın 18-də

“Azərbaycan dövlət müstəqilliyi haqqında” Konstitusiyaya aktının qəbul edilməsi ilə xalqımız 1920-ci ilin aprelində itirdiyi istiqlalına yenidən qovuşdu. Bu, dünyanın qlobal inkişaf proseslərinin təsiri altında keçmiş SSRİ imperiyasının dağılması nəticəsində yaranmış ictimai-siyasi şəraitdən irəli gələn, həmçinin milli şüurumuzdakı oyanışdan, suverenlik əzmindən qaynaqlanan əlamətdar tarixi hadisə idi. Lakin həmin dövrdə Azərbaycanda hakimiyyətin savadsız və qətiyyətsiz adamların əlində olması, Heydər Əliyev kimi dünya şöhrətli, vətəni, xalqını bütün varlığı ilə sevən fenomenal təşkilatçılıq və idarəçilik istedadına malik şəxsiyyətin bu prosesdən kənar qalması milli dövlətçiliyimizin taleyini təhlükə ilə üzləşdirmişdi. Keçmiş SSRİ-nin süqutu ərəfəsində xalqımıza düşmən olan qüvvələrin Dağlıq Qarabağda başladığı separatçılıq və Ermənistanın təcavüzü nəticəsində alovlanan müharibə, torpaqlarımızın işğalı, bir milyona yaxın soydaşımızın qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşməsi, daxili çaxnaşmalar və kürsü davası, ağır sosial-iqtisadi böhran və hakimiyyət çevrilişlərini, durmadan artan cinayətkarlıq və vətəndaş qarşudürməsi - bunlar müstəqilliyimizin ilk iki ilinin acı mənzərəsinin əsas cizgiləri idi.

Vurğulamaq lazımdır ki, 1993-cü ildə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin xalqı təkidli tələbi ilə hakimiyyətə gəlişi ilə Azərbaycan cəmiyyətində dövlətçilik ənənələrinin bərqərar olması fundamental mahiyyət kəsb etməyə başladı. 1994-cü ilin oktyabr və 1995-ci ilin 2 mart hadisələri zamanı Heydər Əliyev özünün qətiyyət və xarizması ilə Azərbaycan dövlətçiliyini ağır fəciələrdən xilas edə bildi.

Ulu öndərimiz siyasi sabitliyi təmin etməklə yanaşı, demokra-

tik dövlət modeli konsepsiyasını həyata keçirməyə başladı. Heydər Əliyevin Azərbaycan dövlətçiliyi qarşısında başlıca xidmətlərindən biri də dövlət quruculuğunun hüquqi bazasının yaradılmasıdır. 1995-ci ildə qəbul olunmuş ilk milli Konstitusiyaya ilə Azərbaycan Respublikasının dövlət quruculuğunun əsasları təsbit olundu. Azərbaycan demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət kimi ilk dəfə olaraq insan hüquqlarının prioritetliyini özünə gələcək inkişaf yolu kimi seçdi. Heydər Əliyevin müəllifliyi ilə hazırlanmış və ümumxalq səsverməsi nəticəsində qəbul olunmuş bu ali sənəd müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası kimi tarixə düşdü.

1995-ci ildə müasir müstəqil Azərbaycanın ilk parlamentinə keçirilən seçkilər isə dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi prosesinin hüquqi bazasının yaradılmasına daha geniş imkan açdı. Bu hadisə dövlət müstəqilliyinin prioritet istiqamətlərini müəyyənləşdirmək və həyata keçirmək yolunda istinad mənbəyi rolunu oynadı. Bununla da dünya dövlətləri sırasında özünə layiqli yer tutması, beynəlxalq münasibətlərin subyektinə çevirilməsi istiqamətində daha fəal və geniş fəaliyyətin əsası qoyuldu.

Bu gün Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin səmərəli fəaliyyətinə nəzər yetirərkən bir daha tam əminliklə demək olar ki, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin siyasi kursunun davam etdirilməsi ictimai zərurət olmaqla Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinə əbədi təminatdır.

Toğrul HÜSEYNOV,
Azərbaycan Respublikası
Hərbi Prokurorluğunun Silahlı
Qüvvələrdə qanun pozuntularını
barədə məlumatların
araşdırılması şöbəsinin rəisi,
ədliyyə polkovniki.